

Catalunya Artística

LA REYNETA DE CASA.—Dibuix de J. GUARDIA.

15 céntims

El Teatro actual

III

TEATRO CATALÁ

II

Sogra y nova, fou la primera obra que 'n Pin y Soler va portar á las taulas, y ab ella, s' iniciá la renovació del nostre Teatro, més ben dit, la creació, del verdader Teatro Catalá.

Y cosa extranya: aixís com en las obras anteriors, segons hem dit en altre article, l'ánima no era catalana, ab tot y serho 'ls incidents exteriors, en aquesta, en que apareix per primera vegada l' esprit catalá en la seva escencia, el ropatje que la revesteix te marcada influencia francesa.

Sembla com si 'l nostre Teatro, per deslliurarse de la influencia castellana qu' havia desnaturalisat el seu caràcter, y no sentintse ab prou forsas pera caminar, fèrm y sense ajuda, pe'l seu camí propi, busqués en altri el coratje que no sentia en ell mateix, enmatllevant á 'n el vehí d' enllá del Pirineu, la túnica pera cobrir las sevas carns, joves y plenas de bullenta sava, pero massa tendras encara, pera soportar el contacte dels elements exteriors.

Siga com vulga, *Sogra y nova*, es la primera tentativa per' establir el modern Teatro Catalá, ab caràcter propi, trencant els motllos forasters, en que l' havian obligat á buydarse fins allavoras. A 'n aquesta obra, següiren, si mal no recordém, *La viudeta*, *La tia Teclata* y la d'espectacle *La Sirena*, y en ellas segueix el mateix camí, iniciat ab *Sogra y nova*.

Cert que, com tota tentativa, tenia la d' en Pin y Soler els seus defectes, essent el principal d' ells, la marcada influencia francesa qu' en la manera de concebir y desenrotllar l' acció, s' hi notava. Pero cal tenir en compte, que no s' arriba á la perfecció d' un salt, sino per milloraments successius: lo mes difícil es el primer pas y en Pin y Soler va donarlo. Es

una justicia que se li deu, y que molts se oblidan de ferli. Per aixó, nosaltres, que li sentim grat de la seva bona obra, tenim un gust especial en ferho constar en aquestas senzillas apuntacions.

La tentativa va fracassar, mes que pe'ls seus propis defectes, per las sevas qualitats, que desdeyan del gust del públich d' aquella época viciat pe'ls autors de *plantilla*, que li donavan obras fetas á mida, ab regla y compás, y 'n Pin y Soler va retirarse, aburrit y fastiguejat del teatro. Pero la llevar era ja en terra y un día ó altre havia de grillar.

Y no trigá gayre á treure els primers grí-fols. Poch després d'haver abandonat las taulas el poch sortós autor de *Sogra y nova*, aparegué en ellas l' Iglesias y ab ell el veritable y definitiu Teatro Catalá.

En ell, ja no s' hi notan aquellas influencias forasteras, que en el fondo, ó en la forma, l' havian desnaturalisat fins allavoras. Cert qu' adopta las tendencias del Art modern, iniciadas lluny de nostra terra; pero es modificantlas, per' adaptarlas á la manera d' esser y de sentir nostre.

L' Iglesias s' assimila lo escencial del ánima moderna, sense que 's desnaturalisi per aixó son esprit catalá. El seu temperament artístich de lluytador, reacciona victoriosament contra las teorías estéticas que voldrian imposárseli,—y qu' altres menos forts ó ab menos personalitat, s'han deixat imposar, importantlas á dintre casa com el *summum* del Art,—no acceptant d' ellas, mes que lo que resulta harmónich ab el nostre caràcter, y rebutjantne tot alló que podria contradir-lo ó desnaturalisar-lo.

Ab una intuició extraordinaria, l'Iglesias ha pressentit l' ánima catalana ab tota la seva integritat, ab els seus dos elements contradictoris; l' element heroych, y 'l *casulá*,—que podríam dirne,—element conservador, positivista per excelencia; y tal com en la seva visió de poeta l' ha endevinada, l' ha feta reflexar en las sevas obras.

He dit intuició, perque per mes que volgués, l' obra de l' Iglesias no la sabria veure *premeditada*. La créch efecte d'un sentiment espontáni: es com es, y no pot esser d'altra manera perque aixís es el poeta. L' Iglesias sent y viu las sevas obras y al escriurelas, no fa mes qu' exteriorisar la seva mateixa vida interior,

ALEGORIA DE LA «CONQUISTA DE MALLORCA PE'L REY EN JAUME I EL CONQUERIDOR»
 (Obra escultórica d'en RAFAEL ATCHÉ, existent en nostre Palau de Justicia)

producte de las impresions que reb, del poble que trevalla y pensa al seu voltant, y per aixó tenen aquest esclat de vida catalana; no sols en els detalls accidentals, sino en la seva essencia, en lo que de mes enlayrat te la nostra vida y l'enllassa ab la vida universal.

«Siguém del nostre temps y del nostre poble,—diu l'Unamuno;—que com mes ne siguém, mes serém de tots els temps y de tots els pobles».

L'aparició de l'Iglesias en el Teatro Catalá, me fa l'efecte d'un d'aquells fets fatals, d'evolució progressiva. En la primera época del nostre Renaixement, el seus iniciadors, no pogueren deslliurarse de las influencias extrangeras que'havían pesat sobre nosaltres per espay de tant temps, plegant el nostre esprit sota la seva feixuga pesantor, de manera contraria á la direcció natural. Per aixó no sapi-gueren, ab tot y l'odi qu' aquella influencia 'ls hi inspirava, despéndres d'ella en absolut, perque, mal que no'n tinguessin consciencia, s'havia tant identificat ab ells, que formava part de llur naturalesa.

Pero la generació vinenta, persistint en la direcció comensada pe'ls seus antecessors y aprofitant llurs esforços, ha pogut arribar, á lo qu' aquells no havían fet mes que' entreveure: al deslliurement absolut de l'ánima catalana, afirmantla en totas las manifestacions de la vida. Aixó fa qu' hagin lograt donar al Teatro

Catalá el seu caràcter propi y l'Iglesias no ha fet mes que encarnar, en aquest aspecte, lo qu' estava en la consciencia de la massa.

Avuy el Teatro Catalá, existeix ab vida pròpia; es lo que te d'esser; respon á l'esprit del nostre poble. Al costat de l'Iglesias s' hi afilleran el joves, en Torrendell y altres que van sortint y sortirán y qu' avuy treballan en l'ombra, desconeguts del públich, fins á qui no 'ls deixa arribar la rutina, empatriarcada en el nostres escenaris. Pero l'Art veritable y sincer, triomfará per honra y gloria de nostre Teatro, escombrant las convencions y mentidas que fins avuy li han donat vida migrada y raquífica, en contradicció ab el caràcter de la nostra terra.

No es que reneguém dels vells. ¿Com ne podém renegar, si aprofitém, avuy, els benfets de las sevas lluytas? Ells varen fer la seva feyna; que 'ns deixin fer la nostra. Som forts y joves y volém lluytar. Lo qui ja ha complert la seva obra, ha de fer lloch á 'n els que venen ab novas energias pera continuarla.

La Gloria als vells y als morts: la Vida als joves y vius.

JOSEPH PIULA.

Escritas aquestas ratllas rebo 'l nou drama d'en Torrendell *Els dos esperits*, publicat á Palma, sense haverse representat en cap teatro. Ne parlarém la setmana entrant.

El Màrtir

En Ciprià Chévenis fou posat en llibertat el 27 de Desembre de 19... A las set del matí se trobá al bell mitj del carrer davant dels enlayrats murs de la presó. El carrer d'estranyas y petites casas, era desert á aquella hora y ofería un aspecte gens tranquilisador. Un vent aspre de matinada esvahía l' espessa broma que ho envolcallava tot... En Chévenis tremolava... Tot just s' alsava d' un bon llit, y mal cubert ab quatre trossos de roba, comensá á sofrir els primers rigors de la escarcelació.

Se'n adoná del soldat de guardia arraulit al fons d' una garita y murmurá tristement:

—No, y no ho dich per dir, jo més m' estimaria no tenirla aquesta llibertat.

—Au! y no pareu per aquí!—exclamá 'l centinella brusquement.

En Chévenis se sentí ferit en son amor propi y contestá:

—Ep! Tinga la bondat de tractarme un xich millor, senyor soldat!... Jo só un polítich!... no 's figuri ara qu' está parlant ab un home cual-sevol.

—Tant me fá,—digué 'l soldat— que sigau polítich ó que deixeu de serho!... Tinch ordres y no puch, ni vull desobehirlas... Au!... Camineu!...

En Chévenis s' arronsá d' espatllas y vá comensar á caminar.

—Aixó!—murmurava, entant, poch á poch, feya via—trevalleu per' arrancar á aquets estúpits de las urpas de la tiranía!... Y sofreix dos anys de presó, pera que t' ho paguin d' aquesta manera!...

Bohemi sense patria, ni llar, en Chévenis no tenia altre ofici, ni benefici, que 'l seu càrrech de redactor del "*Vell Gnaff*", periódich socialista desde 'l que, ab ocasió de una vaga de mossos de café, exhortava á eixos ciutadans á que enmatzinessen á sos clients. Bé perquè 'l article estigués escrit ab bona dóssis de gracia, bé perquè fos una bojeria, lo cert es que la Justicia s' emocioná, condemnant al autor á dos anys de presiri, de quina pena la misericordia presidencial acabava, aquell mateix día, de perdonarhi las tres cuartas parts. El procès produhí bastant soroll y l' actitud del processat en els debats que s'originaren durant el transcurs de la causa, li valgueren forsa anomenada.

A la presó, en Chévenis, no estigué de desgracia. Fou durant quatre mesos el company del célebre realista Roland de Montjoye, reaccionari furiós, acusat d' haver organísat una terrabastellada pera 'l restabliment del régimen monárquich. Negre y roig, ó sia, ultramontá y llibertari, desde 'l primer día s'avingueren admirablement. L' anarquista distreya al neo, y en cambi aquest distreya al ácrata. Además, un y altre coincidían en molts extréms, sobretot, cuan discutían la necessitat de enderrocar la República.

El senyor de Montjoye feya aprofitar á Chévenis totas las comoditats y alegrías que 'l reglament de presons concedeix als engabiats. Cada día 'l Comissari apareixia á rebre ordres d' aquells dos senyors pera l' esmorzá y 'l dinar, que á tall de personas de bon gust, els processats enviaban á buscar á un restaurant de primera classe.

Res hi havia més curiós en aquella presó que l' hora de las visitas als dos polítichs. Cuan el realista rebía, l' ample locutori s' omplia de gent de bé: petits burgesos, dependents de comers, pagesos mitjanament arreglats, empleadets de tercera y quarta classe, etc, etc... En conjunt: una concurrencia bastant vulgar, indigne d' alternar ab una gran dama, ó ab un soci del Jockey-Club.

El socialista, en cambi, era visitat per una brillant munió d' intellectuals: escriptors coneguts, artistas notables, sabís gloriosos, etc, etc. Y allí 's verificavan recepcions de *primo cartello* y abundavan las presentacions valiosas.

Entorn del braser els guardians comentavan tot alló y convenían en que hi havia que guardar tota mena de consideracions als presos polítichs. Jamay els hi parlavan de descobrirse y cuan Eularia Fromentel, la... la... «cosina» d' en Chévenis anava á visitar-lo, se retiravan de la celda prudentment.

Els processats tenían desde las set del matí fins á las set de la tarde, pera 'l seu ús exclusiu, un espayós jardí poblat d' arbres ombrívols y rosers y clavellinas.

Además, com que en Montjoye havia conservat excelentas relacions d' amistat ab el ministre de Gracia y Justicia, li foren concedits, baix pretext de ser indispensable á la seva salut, algúns exercicis físichs, tals com el boxéu y l' esgrima. Els hi posaren també unas

paralelas al jardí y cuan l' estat del temps no permetia sortir á plé ayre, alashoras, els presos s' entretenían jugant á escachs ó discutint sas opinións particulars.

Si l' atmósfera els hi era favorable, en Chévenis procurava no deixar els exercicis gimnástichs, mes que en els precisos moments de rebre visitas. Y aquest método de vida contribuí, necessariament, á sa millora material: el bon menjar, el repós y l' exercici atlétich, higiènicament distribuít, li reanimaren els muscles y l' estómach.

Y cal, també no oblidarse de que en la presó hi havia una sala de banys construída segons els últims avensos de la Hidroterapia, ab un «*masseur*» (1) y pedicur, posats á las ordres dels infelissos cautius. En Chévenis, vá adquirir, á consecuencia de tant benestar, molts hàbits aburgesats que avants desconeixia per complert.

Al caurer la tarde, els duyan novament y rodejats de respecte, cada un d' ells á sa celda. Aquestas tenían comunicació interior per medi d' una petita porta. Com ademés podían servirse lliurement de la llum eléctrica, passavan la major part de lo nit enrahonant y fumant.

En Montjoye, sortí de la presó sis setmanas avants que en Cipriá Chévenis. Y aquesta marxa doná lloch á escenas tristíssimas qu' impresionaren dolorosament als carcellers. No s' oblidá, no, el reaccionari de deixar á son amich y company l' ácrata, algunas caixas de habanos y tots els aparatos gimnástichs.

Com que tot seguía lo mateix, la sortida d' en Montjoye no afectá gran cosa al sistema de vida d' en Chévenis. Aquest solsamant trobava á faltar aquellas conversacions endimoniadas que sostenia ab son antich company, perque en punt á menjar, pera cobrir á tots els gastos qu' originava, ne tenia prou, y massa, ab els subsidis que tots els dias li enviaban els intellectuals y 'ls fervents partidaris de sas ideas.

Després, cuan arrivaren ab els mesos invernales, las plujas, els vents, els dias grisos, els frets y las neus, en Chévenis, ni se 'n donava compte del cambi d' estacions, grácias als po-

tents calorífers que atemperavan las habitacions de la presó.

*
**

Y veliaquí, com el Govern el fastiguejá, posantlo en llibertat... Avants manifestarém quinias foren las primeras paraulas qu' en Chévenis pronunciá al eixir de la presó: era una ardida protesta contra aquell abús del poder de la misericordia presidencial.

Y pensant aixó s' encaminá melangiosament vers el carrer Manffertard, hont estavan situadas las oficinas del «*Vell Gnaff*.»

Cosa digne de ser remarcada: en Chévenis s' apenava al veurer que la llibertat era per ell poch menys qu' un suplici... En vá havia intentat alegrarse á sí mateix y 's repetia interiorment: «Só lliure! Só lliure!» Però aquestas paraulas equivalían per éll á la de: «Miseria! Miseria!»

Xorrejant aygua y mitj mort de fret arrivá, per últim, á la redacció del «*Vell Gnaff*»... Alguns de sos companys se li tiraren als brasos aixís que 'l vejeren y comensaren á cridarli:—Noy, que guapo estás!... Per lo vist l' estada á una presó aprofita al cós y á l' ánima!... Vátua 'n Chévenis, que 't banyavas ab aygua de rosas? .

Aquellas brometas el mortificaren, perque alashoras el llibertari, havia perdut ja tota noció de lo qu' es la sátira periodística.

Y més li dolgueren aquellas burlas cuan, després d' haverse gastat sas curtas economias, tingué necessitat de recorrer á l' antiga golfa, y als *restaurants* baratos y á no poguer agafar un cotxe cuan plovia y tot pera guanyar un sou raquích que sols li permetia morir-se de gana paulatinament... Ah! ¿hont eran aquellas diversions higiènicas d' avants? ¿hont aquells habanos deliciosos? ¿hont aquellas animadas conversas? ¿hont aquell llit regalat? y hont, finalment, aquella exquisida consideració ab que 'l tractavan sos carcellers?...

Ab prou feynas havia passat una setmana... Poch á poch, pera l' Eularia, la seva... «*cosina*» ja no existia la víctima política, y l' oblidá. L' amor de Chévenis—Silvio Pellico llibertari—era per ella un trofeu, un nimbe de gloria. Sortit de la presó, desapareixia l' héroe y quedava l' home... Y l' home á l' Eularia li importava molt poca cosa; res...

Aquest fou el cop definitiu qu' obligá á Chévenis á seguir l' ofici de «mártir»... Seguida-

(1) Crech qu' aquesta paraula, qu' es denominació d' un individu que practiqui 'l massatge, se podria traduhir á nostre idioma per la de: masegador.

ment borrhonejá un libelo incendiari en el que, senzillament, proposava als obrers que, en-semps de declarar-se en vaga general, minessin els cuartels de totes las ciutats y vilas y que 'ls volessin per medi de la dinamita.... Al día següent, lliures ja del exércit, podrián comen-sar la degollació de burgesos... Aqueixa era la millor solució pera 'l problema social; cosa ben *fácil*, veritablement!...

L' article 's publicá en el «*Vell Gnaff*». L' endemá 'l periódich fou denunciat y en Chévenis se trobá novament en poder de la Justicia. El Procurador general de la República, en una peroració que li valgué un ascens, demanava «un cástich exemplar per aqueix incendiari perillós, aqueix Erostrat sanguinari, aqueix tigre famolench de carn humana, que la Socie-tat debía enfonzar *in eternum* en las laberín-ticas selvas de la verge América».

En Chévenis fou condemnat á deu anys de presó correccional... Al oir la sentència, un

feble somris de menyspreu, se dibuixá als llavis del condemnat.

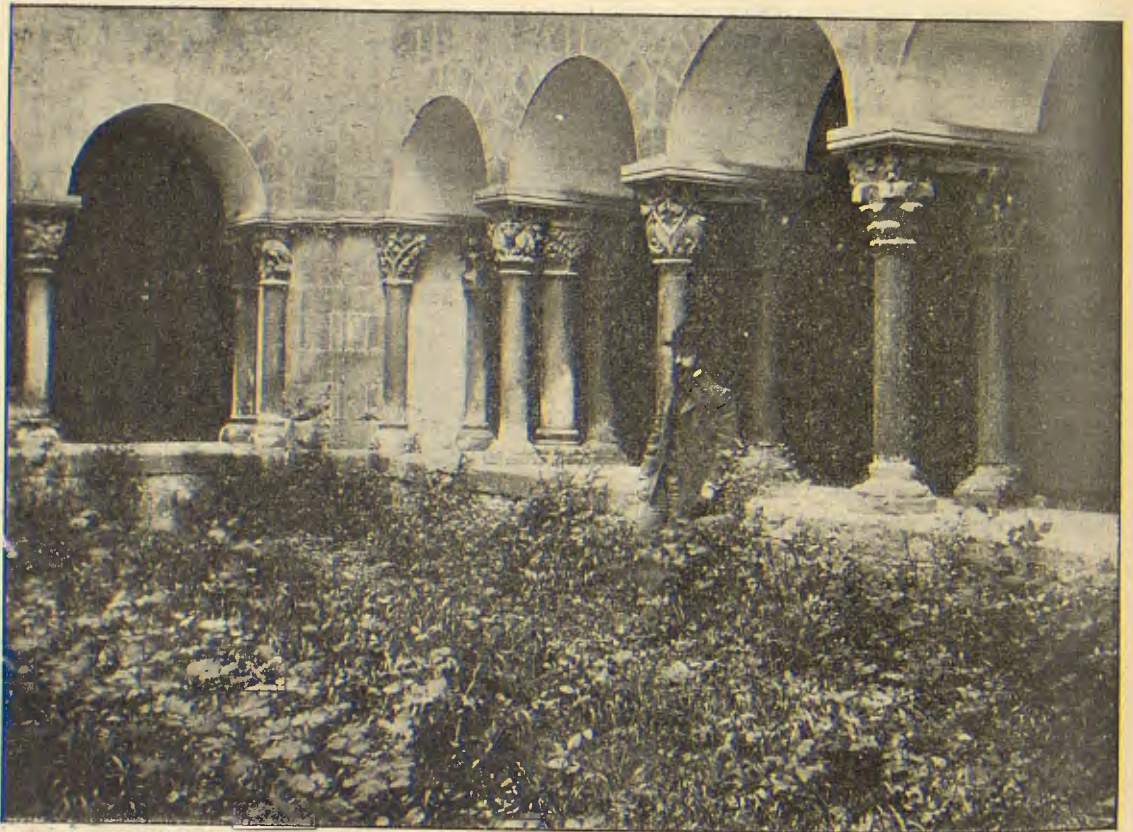
Y altíu el front y serena la mirada passá un'altra volta el portal de la presó.

Y parlá, novament, ab els carcellers, y tingué altre cop exercicis gimnástichs y banys... Tampoch li mancaren admiradors, ni-subsidis... Y la Eularia Fromentel torná á visitar-lo... Y sa vida transcorria plácidament com avants.

Pero dels escarmentats naixen els liestos. Cuan als dos anys li fou concedida la llibertat per medi d' un indult, la refusá ab indignació, «no volguent ni la llibertat, si aquesta la rebía de mans els opresors!» Aqueix comportament *espartá* li valgué entussiastas missatges de felicitació, fins de sos propis enemichs... Veli aquí un cor de lleó! Aixó es un gran home!... Ah! si tots fossin com ell!

Tres anys mes tart, son mateix advocat li deya:

MONUMENTS ARQUITECTÓNICHS DE CATALUNYA

CLAUSTRES DEL HISTÓRICH MONASTIR DE SANT CUGAT DEL VALLÉS

—Escolteume, volgut Chévenis, esteu en un error, jo vos ho asseguro... El ministeri vol afavorirvos... Us concedeixen la llibertat sense imposarvos cap condició... ¿Qué mes voleu?

—Qué, que mes vull?... La creu de la Llegió d' Honor— contestá en Chévenis copejant carinyosament ab la má l' espatlla de son lletrat.

Tan irónica réplica feu fortuna y divertí á París durant molt temps. Son autor encara guanyá mes popularitat. El compadeixían y l' admiravan. Nombrosos grabats el representavan, sentat, ab els peus carregats de cadenas, la barba encrespada y llarga, reclós en un cuarto estret, fosch y humit, ab un canti d' aygua en un recó, y disputant un mós de pá sech á las ratas...

Pero acabém... Ben sabut es com pochos días avants de finir la condempna acceptá heroycament la responsabilitat d' un nou article incendiari que 'l feu sentenciar á altres deu anys de cautiveri.

Sabut es també que cuan arrivá la Revolució Social—per fi!— en Cipriá Chévenis fou llibertat de la presó per una multitud entusiasmada que no parava d' aclamar y vitorejar al «mártir»...

*
*
*

(Extracte de «Temps futurs» del dia 19 de Juliol de 19...)--Ahir visitarem á'n en Cipriá Chévenis una de las mes castigadas y nobles víctimas del antich estat de cosas, enderrocát pe'l maraviós moviment revolucionari de 10 de Juliol prop-passat. Sens dupte la rahó de tan gran ciudatá no ha pogut resistir un xoch tan imprevisit, un cambi tan radical de situació, porque ens ha dit que malehía á sos llibertadors y que trobava á faltar *aquells temps de combat durant els que un home tenia el dret de sofrir y la llibertat de morir en defensa d' una idea.*

GEORGES MAUREVERT.

Traducció directa del francés, per E. de B.

La profecía de Prometheu encadenat

Aliga altiva de cor de ferro,
sense cansarte ton pich esfonsa
dins mas entranyas, que las torturas
no han d' amollirme.

De mas paraulas la forsa encara
reb més potencia, cuan presurosas
mullan mon rostre llágrimas tristas,
tristas y amargas.

Si las ferrenyas duras cadenas
mos brassos lligan, si á roca impávida
tinch de rendirme, si á eterna angouxa
Zeus me condempna;

Pera Zeus juro que de mos llavis
sortirán fermas paraulas d'ódi.
Pàra't y escolta, fera implacable,
ma profecia!

“Sobre la terra, la cega lluyta
de l'existéncia será lley magna,
y'ls deus y'ls homes de lley tan boja
seràn las víctimas.

Sempre afanyosos de pler y joya,
els deus y'ls homes voldrán, alegres,
cantar els càntichs esplendorosos
de la victória.

Mes per dessobre dels Uns y'ls Altres
vindrà l' horrible Realitat, y Ella
als deus y als homes rendirà ardida
perque Ella es Única.

Oh Zeus! oh pare de l'Existéncia,
font sobirana de tota forsa,
vull descobrirte l'ignot pervindre
qu'ha d'esfonzarte.

Jo, en nom dels sigles que'l mon somnia,
jo, en nom dels homes qu'ells han de durnos,
d'aquells grans héroes que ta grandesa
tornarán runas;

Fins á tu arrivo, sense temensa,
y altiu mirante dich á ta Glória:
Tan sols per véncer't vindrá á la Vida
nova nissaga.

Nissaga hermosa qu'en sa divina
pensa enlayrada juntará, augusta,
la vida tota de tots els sigles,
y tots els homes.

Será una santa ficció suprema
qu'ha de fer trossos tots els teus ídols.
Oh, Zeus! ¡s'acosta l'hora en que't mati
la Rahó humana!..

Ella es la reyna de Cels y Terra,
Ella es la Sola, la Indestructible,
la Omnipotentia... Y ha de matarte,
jo t'ho ben jurol...

JOAN OLIVA BRIDGMAN.

Associació Wagneriana

El jove y notable pianista, en Ferrán Via, doná 'l divendres passat una audició de piano en el saló de la "Wagneriana.."

El programa estava format per *La Paléctica*, de Beethoven; *Au soir, Elevation*, de Schumann; *Polonesa en Do menor, Polonesa-fantasia en La major*, de Chopín, *Preludi, Corol y Fuga*, de C. Franck.

Totas aqueixas composicions foren molt ben executadas y millor ditas, qualitat, aquesta última, que s' ha de regoneixer en el senyor Via, puig la posseheix en alt grau, tant es aixís, que en alguns detalls d'execució els dits el traheixen per lo gran cuydado qu' ell posa en la interpretació, demostrant qu' als dits els governa un temperament artístich de bona lley, puig sino tós aixís, difícilment podrián escoltarse las vaguetats de forma de Schumann y César Franck, si no 's davan á compendre las riquesas de fondo qu' aqueixas mateixas vaguetats atresoran y amagan dintre d' ellas.

La nombrosa y distingida concurrencia qu' assistí á la sessió, aplaudí al senyor Via com se mereixia, aixó es, ab entussiasme.

Tercer concert d' Euterpe

Tingué lloch en la diada de Sant Pere. Coro y orquesta baix la direcció del Mtre. Rafart, cumpliren sa obligació en mitj de forts y entussiasmas aplausos que 'ls doná el numerosíssim públich que 's reuñí en el Tivoli, demanant la repeticó de cada pessa que s' executava.

¿Oy que desseguida está feta una crítica? donchs la veritat, per lo que 's refereix al Concert que ressenyém, ó volém ressenyar, no sabém que dir més, puig las Societats corals que fundá l' immortal Clavé, s'han mantingut sempre en una mena de "statu quo", el més desesperant dintre la cuestió artística-musical y dels repertoris, situació que vé sostenintse y perpetuantse indefinidament, sens que ni 'l més petit senyal indiqui tendencia á fugir del rutinarisme y estancament en que 's troban las Societats corals ja fá molts anys.

Tenim confiança en que 'l Mtre. Rafart, quí á mes de bona ilustració y coneixements musicals, reuneix grans energías al ensemps que fermes desitjos de fugir d' aqueix rutinarisme y aqueixa apatía, sabrá fer evolucionar als seus voluntariosos coristas y 'ls encaminará pe 'l verdader camí del progrés artístich-intelectual, qu' es la finalitat ó missió de l' obra magna d' en Clavé; sols havém de recomanarli, tant á 'n éll com á sos coristas, que no 's fassin gayre paga dels aplausos y afalachs del públich, puig correrán perill de creurers una cosa que no será veritat.

Nostre més entussiasma aplauso l' ajuntém ab els del públich, pero aixó no vol dir qu' algún día jutjém á la Societat Euterpe y á son director, ab tota la rectitut y exigencia, cosa qu' avuy no fém pe 'l motiu de que

el Mtre. Rafart no ha tingut temps material encara pera fer lo que 'ns pensém son els seus anhels, ó siga, conquerir pera 'ls seus coristas, no triomfs populars, sino triomfs artístichs y una bona reputació musical.

J. BARBERÁ.

Saló Parés

Lo mes notable que s' hi ha vist l' última semana es degut al escultor Arnau qui ha exposat un notable medalló ab el busto, en guix, del gran Mossén Cinto, de parecut indiscutible. Tots els que havém vist y tractat durant aquets últims temps al incomparable mistich, al veure el medalló de l' Arnau, hem de convenir en que aquest es el retrato del genial autor del *Canigó*, perque las fotografias que se 'n han vist darrerament, apart de la del nostre número-homenatge, han donat idea ben pobre de la noble fisonomia del excels poeta.

El propi escultor Arnau, exposa també un grupo infantil, en marbre, que si bé no té, á nostre judici, el mérit del medalló, no está mancat de qualitats ben recomanables. La escena del grupo está pulcrement portada á terme, y la execució molt justa y ensopegada, per mes que li hem notat alguna deficiencia en l' actitut dels dos nens que forman el grupo.

* *

El pintor Montserrat exposa el retrato, al oli, del Doctor Luanco, catedrático de Química y Rector que fou d'aquesta Universitat. Sense que aquest retrato siga una obra mestra revela en el Sr. Montserrat certas condicions que molts pintors ja voldrián possehir.

* *

En Martínez Padilla hi té un cuadret al pastel hont s' hí veu un busto de dona, de simpátich colorit y linias bastant ensopegadas.

En Juli Borrell ha exposat un cuadro, quin assumpto es l' enterro de Mossén Cinto vist desde la Porta de la Pau; está ben impresionat pero es massa cuadro pera executar-lo en tan pochos dias.

FRANCESC GIRALDOS.

Mitj-diada

Del Sol d'estiu l'ardenta flamarada encén ab sa cremor els camps florits, y quietament extesa l'ampla prada sembla dormir el son de mitj-diada á l'ombra dels bells arbres adormits.

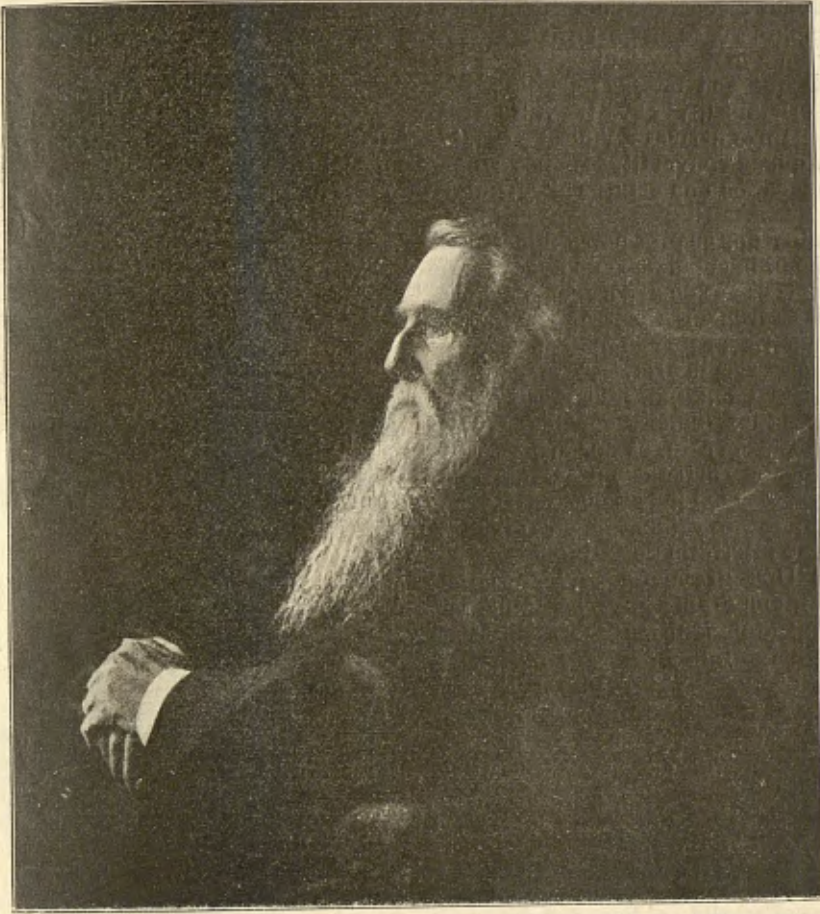
Tot es calor y llum; la plana extesa s'amara bé de vida en son caliu, y 'ls raigs de sol rublerts de fortaleza fan que vibri de goig Naturalesa al bes fecondador del Sol d' estiu.

Tot es alegre y clar; la plana ardenta mandrosament s' ajeu assoleyada sota la llum hermosa y resplandenta qu' envia 'l Sol, com una gran besada, á la Terra que dorm tota aplanada!...

XAVIER ZENGOTITA BAYONA.

Els filòsofs moderns

RESPECTE D' EN JOHN RUSKIN

Una de las plagas mes desastrosas pera la sanitosa evolució del modern Art catalá, es l'afany d' innovacions, en sa major part nascudas d' escoles extrangeras, conegudas ó molt lleugerament, ó de nom tan sols gayrebé sempre.

Carlyle, Ruskin y Nietzsche son avuy els tres filòsofs en els que creuhen trobar font d' inspiració nostres artistes y casi tots, ó no 'ls coneixen mes que per lo que d' ells han sentit dir, ó si 'ls han llegit se 'ls hi há indigestat la llegida. Del primer saben, per exemple, qu' ha proclamat l' exstencia dels *héroes*; del segón qu' es un cultenarista aymador fermissim de la puresa de líneas y de concepció, y del tercer que, completant l' obra de Carlyle, ha predit el *superhome*. Y aquest coneixement superficial els hi ha semblat prou pera estatuhirse en mantenedors d' escoles degeneradas é il·lícigas per poch humanas, que son verdaders cassos de *patologia artística*.

Veliaquí 'ls resultats de erigir en mestres als que tot just comensan á ser deixebles. Las cualitats que caracterisan als primers, es que als primors d' una execució admirable uneixen el saber del per qué y 'l com de sos actes. Y aquets caràcters difícilment els trobém reunits en alguns del qu' avuy dirigeixen l' Avens artístich de la nostre patria. Trobém sí, molts, que han estudiat quelcóm y fins que saben en alguna part lo que 's proposan; altres n' hi han que son admirables artífices de la forma, del color y del dibuix; però qu' ensemps d' executadors destres sian pensadors conscients, ó millor dit que sian veritables mestres, ¿se 'n podrián anomenar molts? Els deixebles en cambi, com que son talents en formació, comensan per perfeccionarse en aquesta ó l' altra manifestació artística y de manera ordenada y progressiva adquireixen novells coneixements fins á completar y establir, en absolut, la personalitat del mestre.

Mes aquí succeheix, degut á la falta de cultura del nostre poble, que tant bon punt un jove ó un home, arriuat á la plenitut de forsa física, s' ha donat á coneixer com á deixeble de condicions remarcables pera arriuar á mestre, se 'l saluda com á geni indiscutible y se 'l perverteix y 's fá que son intel·lecte, en lloch d' evolucionar, cristallisi, y 'l que tal volta sense enorgullirse, hauría arriuat á l' alsada dels héroes del Art, queda convertit, com nova dona d' un Lot modern, en una estatua d' orgull de mitjá valer.

Aquí, ab saber uns cuants noms il·lustres se sap prou. ¿Qué hi fá coneixer ó no coneixer las veritables teorías sentadas per aquells que á cada moment se treuen á plassa? Lo important es anomenarlos; saber lo qu' ells afirman y proban, es cosa secundaria. Ab un coneixement, reflexe tret de alguna revista ó d' algún llibre, sia ó no sia fals aqueix coneixement, se 'n sap de sobras. Y per xó, es per lo que s'arriuan á dir per nostres artistas blastemias ó heretgias tan grossas com las de que en Ruskin es el pare d' aquest preraphaelisme qu' arreu s' extén pe 'l camp intel·lectiu de Catalunya.

En Ruskin! Una grandiosa personalitat en la Filosofia contemporania gayrebé totalment desconeguda á Catalunya! En Cebriá de Montoliu, ab un bon sentit que l' honra, n' ha trahit alguns fragments, però ¿que son unas cuantas páginas hermosas en relació ab tota la seva obra?

He dit avants que nostres artistes concepían á 'n en John Ruskin com á pare del preraphaelisme artístich avuy tan imperiós, mes aquest coneixement fals de las teorías del il·lustre inglés es degut á la falta de cultura dels nostres mestres. Ells, dels coneixements reflexes adquirits aquí y allá, n' han deduhit, que Ruskin es un adorador fervent de la línea; que totas las combinacions d'aquesta li plauhen en tant sian percebudas ab serenitat d'esperit, y 's creuen seguirlo desdibuixant á la Naturallesa. Y res més lluny del Ideal perseguit pe'l gran filosof de la boyrosa Inglaterra com aixó.

Efectivament, Ruskin estima la línea, però la sent tal com la percibían els Grechs: recta, seriosa y senzilla. No retorsada é illógica com la vol implantar aqueix barroquisme de mal gust anomenat modernisme; no decandida sino forta, no esfumada sino clara y ficsa. Ruskin coincideix ab el gran poeta, desconegut també pe 'ls nostres artistes, Andreu Chénier: *imitar als grechs es senyal de fortaleza en los pobles moderns*. Y aquesta serenitat de la línea, aquesta placidés, sols pot trobarse en la Naturallesa. Per xó Ruskin al parlar de la magestat femenina (*Queenship*) la busca en la realitat de la Vida y no en las ficcions ideológicas, en els insomnis d' un cervell hipercitat, y estableix la cortesía y la il·lustració per bases d' una Societat perfecta.

Crech qu' ab els temps s' arriuarán á conèixer á Catalunya las teorías d' en Richter y d' en Ruskin, *pares suposats* de aqueixas contorsions artísticas qu' extenuan el gust y 'l criteri del poble, y alashoras sabrán nostres mestres del Art, que casi bé sempre val més y es més profitós llegir ab deteniment y estudiar ab conciencia, un Balmes, que mal pahir un filosof extranger per anomenada que tinga y per útil que sembli fer giravoltar son nom respectuós entorn de cualsevol concepció artística de mérit mes ó menys discutible.

E. DE BARADAT.

Uleuger repás de literatura

y Arts portugueses contemporáneas ⁽¹⁾

ANTHERO DE QUENTAL

Trestrevalls, *Primaveras románticas*, *Odas modernas* y *Sonetos*, permeten, com miralls fidels, estudiar baix tres aspectes consecutius: romántich, revolucionari y pesimista ó metafísich, el procés psicológich d' Anthero de Quental, espectador y víctima d' una lluyta gegantina entre l' imaginació y l' enteniment.

Primeras ilusións del amor, darrers espurneigs de la fé cristiana embolcallantse en las tenebras del ateisme, fondos sospirs d' un desengany anticipat, els versos de *Primaveras románticas*, encara que ressentintse aquí y allá de las influencias d' Herculano y de Soares de Passos, son per xó, seguint l' expressió del propi autor, «d' un Heine de segona calitat.»

L' accent de las *Odas modernas*, es sorpre-

(1) Vegis els números de CATALUNYA ARTÍSTICA, del 78 al 104 inclussius.

nement profund: en aquestes poesías de combat, s' hi veu batre l' entusiasme viril no sols del admirador dels *Châtiments*, si que també d' un deixeble de Proudhom. Més d' una vegada s' endevina el profeta darrera 'l cantor, cuan els grans d' aquest món, l' Iglesia y la monarquia, son blanchs de sos apóstrofes de idealisació y nivell; cuan el naturalisme d' Hegel s' uneix, ab singularitat, al humanitarisme radical francès; cuan compara el valer intrínsech d' un libre superior á la major part dels que produheix l' art social.

Pero lo que 'l posá de cop y volta á la categoria dels mártres del enteniment, lo que fou escrit ab lo més pur de sa sanch, es la colecció de sonets, aquestas trágicas «Memorias d' una conciencia», com diu son biógraf, Lluís de Brinn' Gaubast, d' una conciencia confosa com la de Pascal y martiritzada por l' incomprendible enigma del destí humá. Aquies allá 'hont resalta millor l' imatge dels tres períodos de la vida extraordinaria d' Anthero de Quental, vida santificada per l' amor y la práctica del Bé, el culte á la Veritat, l' angunia física y moral, y la resignació serena devant un fi funest. La primera série de sonets senyala la época romántica d' aquest poeta; la segona, l' época revolucionaria y la darrera ens fa assistir á l' agonía del lluytador abatut per la maldia, l' enverenament progressiu de son cervell per las doctrinas de Schopenhauer y sobre tot d' Hartmann, al sacrifici de son enteniment per la Inconciencia, á sos actes d' adoració vers la Mort germana de la Nit y del Amor, y á sa absorció final en una mena de misticisme á la vegada católich, budhista y estoych...

Pero si de totas sas obras, els sonets guanyan per son valer literari, deixant apart treballs de versificació y exposició transcendental d' ideas, jo 'm decanto per son poema *Beatrice*. Faltaria á la veritat si deya que conéch la personalitat complerta d' Anthero de Quental, mes ab tot, me sembla comprendre 'l poeta sabent de sa vida pe 'l coneixement dels dos punts capdals en que rodola: *Beatrice*, poema d' amor florejat per un idealisme sincer y cast, y 'l fi funestíssim de sas darrerías. Considerant els extréms tan oposats que 'ns ofereixen un y altre, tot lo que successivament vagi apartant-lo del primer, deurá, fatalment, empenye 'l al segón, y en aquest llarch paréntesis de sa vida trobarém assequible l' assimilació d' ideas verinosas, apartant insensiblement la llevar sanitosa dels primers principis, pera caure, inconscient, en un destí que desconeix y que tot volguent esbrinarlo, va seduhintlo, matantlo, fins que 'l aniquila. El traspás de tan encontrats caràcters, no pot trobarse més que en la poca fermesa de conviccions, potser en el poch talent práctic y enlayrat, ja que no 's refutan ab lirismes apassionats, las profundas cuestions filosóficas dels revolucionaris socials, cuestions engrescadoras qu' aclaparan y convencen á qui no posseheix discerniment segur

pera separar la malesa d' exposició del fondo, més ó menys excelent en ideas y conceptes; cuestions que 's volen inculcá al poble, cuan en realitat deurían ser solzament discutidas á la cátedra; cuestions qu' una vegada á recó la fullaraca, quedan despulladas de tota solució práctica; cuestions que rebaixant els debers y apujant els drets del proletari, el fan encara més esclau, ja que 'l subjectan á un modo de viure perillós y sens profit. May ha envejat el llop el collar del gos del remat, per més brillant que siga.

Anthero tenia la solemnitat austera y l' unció mística d' un profeta; la paraula li sortia dels llabis sibil·lina, apocalíptica, y els neófits l' escoltavan com s' escolta un vident en épocas de creencias y profecias. Poeta d' ánima, s' embadalia devant els cuadros admirables de la Naturalesa, 's creya tenir un dret omnipotent sobre 'ls ástres cuan en mitj d' una calmosa nit de primavera se 'ls mirava extasiat, com germanets seus, enrahonanthi, jugant ab ells com la maynada y després, alquimista expert, els transformava en cristallets, sentlo semblar mostra impalpable del Infinit. Unich y incomprendible, ja lloava á la Verge en els versos de *Plena gratiæ* y defensava en 1865 la combatuda carta encílica de Pio IX, ja en sas conferencias notables sobre las *Causas de decadencia dos povos peninsulares* y *Odas modernas*, lluytava desesperadament y ab fé, contra lo existent que falsejava perque 'ls fonaments trontollavan de corcats.

Insular de naixement, guardá ab fermesa tota sa vida, la independencia y llibertat dels fills de las Açores, y fins cuan las verinosas doctrinas d' Hartmann enmatzinavan son cervell, semblava que dins son sér, se lliurés una lluyta terrible que l' apartés del abim funest, y ell que visqué sobirá dels seus actes, morí esclau de sa rahó malalta: las ideas miserables d' aquets perturbadors de consciencias l' arrastraren, á 'n ell tan lliure, al suicidi (1891). Perteneixia á una antiga familia de Ponta Delgada, en la illa de S. Miquel, bressol dels noms d' abolori de Camara, Souza, Ponte y Quental. D' ella 'n sortí 'l frare Bartoméu de Quental, fundador á Portugal de la Congregació del Oratori en el sigle xvii, doctíssim en llettras sagradas y profanas. A la mateixa familia pertenesqué Andreu da Ponte de Quental, avi Anthero, que, segóns testimoni de Bocage, fou un distingit poeta.

Sa estada á 'n aquest 'món' queda sagellada per un seguit de treballs de tanta y colossal importancia, que son nom agermanat al del lirich João de Deus y al del filosóp y sabi jurisconsult Theophilo Braga, portará á las generacions vinentas els resplandors d' un geni y la ceguera d' un lluytador per' estimul de molts, per' exemple dels més.

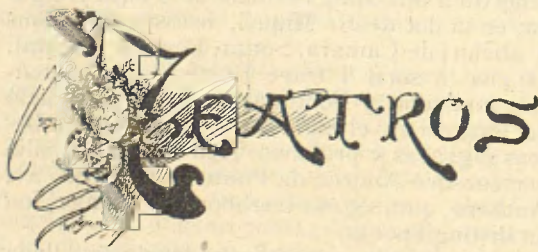
Un seu coterrani ha iniciat la idea d' aixecarli un monument y es de veure l' entusiasme que la proposició ha despertat entre 'ls

estudiants de Coimbra. Obras semblants, pertanyen á la joventut y cuan aquesta las emprén, sempre 's fan realisables.

Si la meua veu de companyerisme valgués, jo recordaria á mos condeixebles que dintre Catalunya tenim oblidats génis que al ressurgir en no llunyans temps, portarán, junt al oblit, el segell de nostra ingratitude. Aquí á Portugal, pahis ahont els analfabets forman gayrebé la totalitat de la població, ahont la vanitat no permet que s'arrelhi la més petita idea redemptora, puig el portugués es el sér més individualista que conech, ja que, sóbri en extrém, prefereix viure de llegüms, pá de blat de moro y aygua clara, aconsolantse d'habitar un palau enrunat, ó una atrotinada *ville* somerament amoblada, mentres puga vestir á la darrera moda de París ó de Londres, carregarse de joyas, cadenas d'or ab grossos medallóns, perque al toparse uns ab altres se donguin á coneixer, y anells en tots els dits. Aixís, tot estufat, se creu irresistible y tant sa conversa com sa actitud donan, desseguida, l'impresió d'un home perfectament satisfet de sa persona. He vist las donas de las voras del Minho, ab llargas arrecadas d'or, y preciosos collarets que representan una fortuna, vestidas pobrement, gayrebé miserables, descalsas.... pero satisfetas. En un medi tan poch apropiat pera brotarhi ideas y empresas enlayradas, viu una reuhida, pero valiosa societat intelectual, formada, d'una banda, pe 'ls vells literats casi tots residint á Lisboa, y d'altra, pe 'ls novells, pe 'l jovent de Coimbra, pe 'ls estudiants, y á uns y á altres se deuen las hermosas iniciativas que com la del monument á Anthero de Quental, tapan defectes y diuhen molt á favor de la cultura d'un poble.

IGNASI DE L. RIBERA ROVIRA.

Thomar (Portugal) 1902.

ELDORADO (TEATRO DE CATALUNYA)

Cuan vá estrenarse á Madrid *El Pastor*, poema dramátich en 3 actes y en vers, original de l' Eduart Marquina, promogué discussions y críticas molt oposadas.

A 'n aquí vá arribarne el ressó y esperavam veure la obra en escena pera judicarla.

Aixís es, donchs, que 'l dijous passat vá congregar-

se en el teatro de Catalunya lo bó y millor dels literats, crítichs y artistas de nostra ciutat.

La obra no 'n té res de *teatral*—en el sentit revellit y rural de la paraula.—Res absolutament. De la realitat no 'n té sisquera un reflexe.

Al contrari: la obra es escrita per' anar contra la realitat encongida de las gents. Els personatges son exteriorment els mateixos personatges contemporanis, pero ab una ánima nova; aixís, donchs, resultan personatges símbols; y vistos, estacionats en lo *present*, resultan anti-reals, com á consecuencia lógica.

La obra d'en Marquina porta la empenta de la inspiració en un afany d'altruisme.

Es una obra simbólica encaixada en molt bonica forma poemática. Els versos tenen molta sonoritat y ofereixen de tant en tant pensaments hermosos y valents.

Dimas, el Pastor, té tota la bellesa y forsa del home primitiu, ajuntada á sa forsa moral que vol rompre las vallas qu'encongeixen á la vida. Ell té el sentiment d'humanitat molt ampli. Es com un home primitiu que torna ara, y trobantse exótic en el món, titánicament lluyta y predica pera cambiar els elements. Y es perseguit com una fera, y calumniat per tothom; y la venjansa, traydorament, vá meditant sobre ell el crim. Pero *Dimas* triomfa.

Y triomfa en els brassos de *Magdalena*, que significa la dona lliure de prejudicis; la dona sana, ardorosa que 's dona tota ella al amor; filla de la Naturalesa. Com las rocas forta, com las fonts amorosida, delicada y generosa com las flors.

Pero la victoria necessita una víctima y aquesta es el pobre *Andreu*, qui ha sigut sempre un impotent esclau de sos sentiments y del seu amor. Y cuan *Andreu*, curat de sa debilitat, reb l'alenada de la vida forta, de la vida propia, la sacrifica en bé del *pastor* y de *Magdalena*, que venen á simbolisar la idea de humanitat triomfadora.

A 'n aquets grans límits se dirigeix la obra d'en Marquina y 'ls abarca per complet.

Hi han escenas molt hermosas com la de *Dimas* y *Magdalena*, en la que éll conta la troballa ab el llop y la embestida de la fera. S'hi veu en aquesta escena la forsa, la virilitat de *Dimas*, la expontaneitat de sas ideas que 's filtran á l'ánima de la noya, fentla esbaldellar enamoradament.

Superior resulta—tal volta la millor de la obra—la escena entre *Dimas* y *Andreu*, que tanca conceptes altament poétichs, sentiments grans de *Dimas* que contrastan ab la indolencia del infelís enamorat.

Y aixís resultá *El Pastor*.

Un éxit expontáni pe 'ls que tenen gust literari y saben estimular la empenta d'en Marquina.

Ens hem convensut una volta més que las obras discutidas son las que valen.

El desempenyo sigué cuydat mereixent tots un bon aplauso.

Al final del según acte y ab més insistencia al acabar la obra, el públich cridá moltas vegadas al escenari á son jove autor.

R. SURINACH SENTIES.

CORRENT PER CATALUNYA

L' estany de Banyolas

Qui per primera vegada visita la vila de Banyolas, no creu pas trobar-se dintre de terreny propi, puig al contemplar el grandió estany (quina vista acompanyém), creu de debó trobar-se en presència d'un d'aquells panoramas de Suïssa que tant ens ponderan els que van á passarhi temporadas, en la creencia de que lo dé fora casa es sempre millor que lo nostre, y que sovint se diu, per que sí, pera seguir la moda.

No hi pas ningú que no quedí forsa admirat al veure baix un cel completament seré, allá al cayent de la tarde, com se reflectan las montanyas que 'l voltan en sas ayguas, claras com un mirall, fent un efecte verament fantástich, al veurehi retratadas ab las montanyas els masos que poblan el repeu de las maiteixas.

Dintre del estany hi han varias casas edificadas, hont serveixen menjar y beure y llogan barcas á un preu molt esquifit, essent els barquers gent molt amable que están sempre á la disposició dels que volen utilizar sos serveys.

Ab las corrents que d'ell constantment deriven, se forma el riu Terri, regant avans las terras de la part baixa.

Son origen se pert en l' antigor dels temps, no trobant-se en la Historia cap dato ni indici que puga orientar.

Era costúm, en antichs temps, en la vila de Banyolas. cuan hi havia alguna calamitat pública, celebrar grans pregarias á las que hi assistían, en romiatje, la majoria dels pobles de la encontrada, formant un nú-

mero de milers de romeus que en professó portavan á la vora del estany el cos de Sant Martíriá, patró de Banyolas, pera fer en tan poétich lloch la benedicció del temps, quina romería era coneguda ja, molts sigles passats, per *Portar Sant Martíriá al estany*.

En el llibre dit del *Secretariat*—I. fol. 4.—b. que 's guarda en la Casa de la Vila, s' hi troba l' explicació que segueix, referent á la pelegrinació que va tenir lloch el día 16 de Juliol del any 1688.

Diu aixís, textualment:

“Primerament anava lo *Pendó de la Sauch de N. S. J.* que lo aportava lo Conseller en Cap, ab dos Consellers acompanyadors. ab ses vestes de bocaram, ab moltas atxas quey feya anár la Vila y les aportaban los del Consell de dita Vila; de aquí anave lo *Sant Cristo Gros* que lo aportaven la confrarie *dels Paraires* ab molta reverencia y moltas atxas, de aquí seguían *les doncelles* blancas, en cabells llansats ab molta devoció; de aquí venien les viudas que aportavent devant una creu verda, ben pesada y grossa y les demás qui caps de difuns, qui cuadros de la *Mare de Deu dels Dolors*, que eccehomos, ab molta devoció; de aquí seguía lo misteri de la *Mare de Deu de la Soletat*, qui se cuidavent las *pabordes* de la *Sauch de Cristo nostre Señor* ab moltes atxas y devoció y ultimament se seguía sota talem y ab molta abundancia de lluminaria de atxas lo glorios *Cos de nostre Patró y Martir Sant Martíriá*, cantant tot lo clero de la present Vila y los *P. P. Servitas del Couvent de Sant Martíriá*, la lletanía ab veu molt devota y

piadosa. *Nostre Señor* sie servit, per la *Divina bondat*, apiadarse del nostre poble y dels demés en que no esperimenteu lo cástich, es servit enviar de la llagosta y cualsevols altres Chalamitats, nos pot donar, deslliurarne als que avuy tenent y patexent dita Chalamitat y plaga per mes gloria sua y de *Santísima Mare* y de nostre *Patró y Martir Sant Martiriá*, ament.“

Solen pendrer part en tan solemnes pregarías uns vinticinch pobles.

La darrera romeria que s'ha celebrat, va tenir lloch el dia 14 de Febrer del any 1878.

J. LL.

Nostre folletí

Ab el present número repartim el **PLECH 14.º** de la preciosa y popular novela de costums del nostre temps

LA PAPALLONA

original del eminent novelista catalá

Narcís Oller

Nova edició esmeradament corretjida per l'autor, y seguida d'un judici crítich del célebre novelista francés *Emili Zola*.

Acabada **LA PAPALLONA**, seguirá un llibre del genial poeta

Apeles Mestres

titulat

CANSONS

La "Secció de Literatura, Arts y Ciencias," del "Foment de Falset," ha organísat els Jochs Florals de aquella vila, publicant el cartell en el que s' ofereixen XVIII premis entre literaris y musicals.

Forman el Jurat calificador D. Miquel Laporta, *President*; D. Lluís Millet, D. Joan Lamothe de Grignon, D. Vicens Estrém y Domenech, D. Ramón Franquet y Pamies, *Vocals*, y D. Joseph Anguera y Bassedas, *Secretari*, á qui deurán enviarse tots els treballs, avans

del dia 16 del vinent Agost, en son domicili, plassa de la Constitució, 86, 2.ºn. Falset.

Per falta d'espai no publicuém el cartell, pero tots cuants vulgan pendrehi part lo trobarán de manifest en nostra Redacció.

Han marxat á fer una excursió cap al Montseny, nostre Administrador en Bartomeu Lloró, acompanyat de nostre colaborador artístich en Pere Reig y alguns redactors y colaboradors, entre ells nostre particular amich en Joseph Lloreda.

Aquesta excursió te per objecte pendre un gran número de vistas fotogríficas y datos folk-lórichs d'aquella hermosa montanya y pobles comarcans, ab el fi d'oferirlos en un extraordinari als estimats llegidors de CATALUNYA ARTÍSTICA, quin número s'anunciará ab la deguda oportunitat.

Sortidas com aquesta, fetas expressament pera donar á coneixer á nostres llegidors las bellesas monumentals ó topogríficas de Catalunya, creyém que han d'esser del agrado de tots cuants s'interessin pe'l coneixement de las mateixas.

La Societat d' Amichs de l' Instrucció, en una de sas passadas reunions, acordá celebrar en breu una vetllada necrológica pera honrar la memoria del gran poeta catalá Mossén Cinto Verdaguer.

Molt en breu se tractará de la confecció del programa, quin, per noticias que 'n teuím, será nutrit é interessant, ja que 's tracta de que en dita vetllada hi prengan part elements valiosos que la fassin digne dels ideals que persegueixen els organísadors, aixó es, que resulti solemne com es de lley tractantse de la personalitat eminent del gran poeta que acaba de perdre la patria catalana.

A ca'n Boada, á la Rambla dels Estudis, hi ha exposats una munió d' originals de tarjetas postals, ó sian tots éls que la casa Codorniu va rebre ab motiu del certámen que celebrá en commemoració de la jura del Rey d' Espanya, D. Alfons XIII.

D' entre tants dibuixos, certament n' hi há poch que valguin la pena de ser vistos, essent el que més crida l' atenció per sa originalitat y per sa factura humorística, una série que porta per lema *Soldats de justa*, qu' es precisament la única considerada fora de concurs y que segóns nostres informes, no fou exposada á Madrid, lloch hont, com era llógich per un industrial catalá, se verificá 'l concurs.

De las séries premiadas, la que més val,—sisquera té novetat y respón á un pensament—es la d' en Lluís Brunet, qu' obtingué 'l premi tercer.

El primer se 'l endugueren unas postals molt crachs y apropiadas pera figurar en el álbun de cualsevol coleccionista de classes passivas.

Recordant la frase qu' en Benavente aplicá al temperament shakspearí de nostre eximi Angel Guimerá, ens atrevim á aplicarla al bon gust que ha presídít al envió de la majoría d' aquellas postals: "Bon gust Codorniu."

Diumenge al dematí en el teatro de Novedats hi va tenir lloch la solemne distribució de premis per la *Società Italiana di Beneficenza e Scuole gratuite*, d'aquesta ciutat, als alumnes que 'ls obtingueren, tots joves d'aquí qu' estudian la llengua del Dant, en aquell important centre instructiu y benèfich.

Dits alumnes foren els següents:

Sr. Arubins, ab medalla d' or; Srs. Bartomeu y Yuste, ab medalla d' argent; Sr. Fernández, ab medalla de bronze; Srs. Anson, Brossa, Coronas, Tersol y Xicoy, ab menció honorífica, y Srs. Alegre, Berjau, Crespo, Gili, Magriñá, Palou, Pujol, Rafart y Rodríguez, ab diploma.

Ademés hi havia un programa vocal-instrumental format que s' executá produhint agradables sensacions. En ell hi prengueren part la Banda municipal y la orquesta *Catalana Artística*. La primera fou ovacionada al acabar la execució dels trossos mes triats de l' ópera de Mascagni *Cavalleria Rusticana*.

La Srta. Homs y 'l tenor Sr. Coral, cantaren varis fragments d' óperas conegudas, sobressortint en el duo del primer acte de *La Bohème*, que 'ls hi valgué molts aplaudiments. També 'l barítono Sr. Monferrer va ferse aplaudir en l' aria de *I pagliacci*, aixís com la Srta. Cantieri en la execució al piano de la *Grand Polonesa*, de Chopín.

El Director de la Escola italiana, Sig. B. Colarossi, va esser escoltat ab atenció en son discurs tractant de la llengua llatina, després del qual, fou obsequiat per un dels deixebles, el jove J. Tersol, ab una magnífica placa d' argent trevallada sobre marbre negre, obra seva, tant d' execució de labrat com de dibuix, que mereix forsas elogis.

En resúm, va resultar una festa magnífica, forsa interessant y agradable, de la que 'n guardarà bons records la nombrosa concurrència que assistí á la bonica *matinée* organizada ab acert per la simpática *Società Italiana*.

Nostra enhorabona á tots.

Bustos del Dr. Robert

Reproduccions del modelat original, pe 'l llorejat esculptor en Joseph Pagés y Horta.

Son els bustos de mes semblansa y mes baratos.

Cada reproducció: **7 pessetas**.—Embalatje y ports pera las demandas de fora Barcelona: **4 pessetas**.

Tots els encàrrechs en l' Administració d' aquest periódich.

Monument á Frederich Soler

Suscripció pública destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER (PITARRA), cuials donatius no podrán excedir de una pesseta, al objecte de donar á la suscripció carácter popular.

De las cantidades recaudadas se'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*, presidida per l' Alcalde d' aquesta ciutat.

Suma anterior. 50'95 ptas.

Don Joseph Salat.	0'30 pta.
» Agustí Torns.	0'30 »
» Antoni Busquets.	0'25 »
» Isidro Prat.	0'25 »
» Jaume Argelagués	0'25 »
» Matías Puig.	0'25 »
» Rossendo Vives.	0'25 »
» Joan Mercader.	0'25 »
» Joan Vives	0'25 »
» Ramón Navarro.	0'25 »
» C. y R.	0'15 »

Total. . 53'70 »

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTISTICA.

Correspondencia literaria

Autni Cantallops: Publicarém quelcom.—*Esteve Abras y Paris* (Port de la Selva): Molt incorrecte.—*P. Prat J.*: A viat —*Joan Ferratè* (Reus): Ja debia veurer la última. L' altra també s' accepta.—*Climent Piera*: A mes d'esser molt personal es defectuosa de forma.—*Ferrán Canellas*: En el número vinent.—*M. Valls y Sala* (Sabadell): Ripiosa y mal midada.—*Joan Aymerich* (Cervera): Bastant fluixas. Provi d' enviar quelcom mes.—*J. Colldefors*: Molt defectuosa.—*B. R. O.*: No podia anar.—*Frederich Marsal*: Vosté te bona voluntat, pero ha d' adquirir la práctica estudiant y fent molts probaturas que li surtin millor que las derrerament enviadas.—*F. Mas y Abril* (Premiá de Mar): Be desitjaríam complaurel, pero si es [tant fluixet!... —*P. B.*: Si hagués firmat ab el nom, tal vegada, retocat, ho hauríam inquitit.—*Joan Casellas*: ¡Uf, que defectuós!—*P. Gali* (Tarrassa): També bon xich defectuós.—*Jacinto B. Masgrau*: Ripiosa.—*Pere Z. y Alemany*: Acceptada.—*R. Homedes Mundo* (Tarragona): Sería 'l nostre gust complaurel, pero tenen tan poca consistència els treballs... Un dia ó altre n' ensopegarà algún.—*P. Giner y Font*: La varem trobar mal versificada.—*J. Vives Horrell*: Hem preferit el segon article. Gracias per lo de la suscripció.—*C. S.*: Mal midada.—*P. O. y P.* (Olot): No 'ns va agradar.—*F. Jové y Calbó* (Sarría): Está pessimament versificada.—*Lluís G. Parés* (Vich): Ripiosa.—*Miquel Tapias*: Poca cosa.—*J. Roca Jové* (Reus): No 'ns agrada.—*Jacinto Fornaguera*: Molt descuydada de metre.—*J. B. Alemany* (Blanes): La varem trobar fluixa. Vosté ho fá millor.—*Pere Andreu* (Vilaseca): Totas son defectuosas, pero no 's desanimi. Practiquis forsa.—*Joan Subarroca*: Queda servit —*J. M.ª Mallafré*: Es tan fluixet!...—*Joseph Fujadas Truch* (Masnou): De la poesia n' hauríam tingut de suprimir alguns trossos poch enlayrats.—*Antoni Ribalta Ubach* (Tarrassa): Molt gastat —*A. Vallbona Montaner* (Tarragona): Envihi notícias més importants.—*F. Carreras P.* (La Bisbal): Hi ha una *quintilla* molt defectuosa de rima: la segona.—*P. M. Arnó* (Vilafranca del Panadés): Envihihs de la manera que cregui convenient. La poesia es molt... descarnada.—*Cassimir Bonet*: Llástima que siguin tan defectuosas de metre.—*Els supradits*: De la pesseta que diuen que 'ls sobra, poden comprarne mitj' unsa de bona educació.—*Anton Sabater Mur*: S' hauria tingut de retocar un xich, y, además, tenim per costum que sols sian els Redactors quins pujan suscitar polémicas. Si vol envihi altres treballs.—*Joseph Via*: Defectuosa.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona

Segón petit Concurs de "CATALUNYA ARTÍSTICA"

VEREDICTE DEL JURAT

- TEMA I. —PREMI (25 pessetas)**—Núm. 19. L'amor en el bosch: lema: *Aquí 'l voldria jo.*
 Primer Accéssit. — id. 42. La parella bonica: lema: *Goigs y planys.*
 Segón id. — id. 37. La sardana: lema: *Costums de poble.*
 Tercer id. — id. 3. Dos juraments: lema: *Gent de montanya.*
 Quart id. — id. 15. A l'era: (sense lema).
- TEMA II. —PREMI (15 pessetas)**— id. 43. El meus únichs Reys: (Costums de Barcelo-
 na): lema: *De cuan jo era noy.*
 Primer Accéssit. — id. 34. El Bohemi: lema: *Pols benehida.*
 Segón id. — id. 46. El pati del meu vehinat: lema: *¡Ditxosas donas!*
- TEMA III. —PREMI (10 pessetas)**— id. 12. A Santa Clara fan funció: lema: *Ara vegi!*
 Primer Accéssit. — id. 47. Diálech cridaner: lema: *Xafarderlas del barri.*
 Segón id. — id. 35. Entre coquetas: lema: *Lus coquetas se fi-xan, etc.*
 Tercer id. — id. 45. Diálech: lema: *¿Per qué no podém sabé?... etc.*

El Jurat Calificador, tinguent en compte qu' entre 'ls treballs no premiats n' hi figuravan alguns que si bé no responían á cap dels temas de la convocatoria d' aquest petit Concurs, eran, no obstant, ben dignes de recompensa per sa utilitat folk-lòrica.

ACORDÁ crear un **PREMI ESPECIAL** consistent en **20 PESSETAS** pera 'l millor de dits treballs qu' es el senyalat ab el

Núm. 26, que porta per títol **COSTUMS DE LA TERRA** y per lema *Las costúms son el dot de nostra mare Catalunya.*

Barcelona 28 de Juny de 1902.

Narcís Oller, Joan Pons y Massaveu, Emili Vilanova, Raymond Casellas, J. Ayné Rabell.

NOTA: Els autors poden passar á recullir l' import del premi cuan els sembli bé.

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL-LUSTRAT D'ARTS Y LITERATURA

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL. — ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

EN SOS NÚMEROS ORDINARIS PUBLICA:

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals.— 8 de folletí literari.— Gravats y dibuixos de notables artistas.

Confecciona sovint números extraordinaris.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas.—FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs.—NÚMERO CORRENT, 15 centims.—NÚMERO ATRASSAT, 20 centims